SERENISSIMO

FERDINANDO

ETRURIÆ PRINCIPI

HAS

PHILOSOPHIÆ

UNIVERSÆ THESES

SÁCRATAS

PUBLICE DISPUTATIONI EXPONIT

In Templo Florentino Societatis Iesu

JOANNES VICTORIUS MONEGLIA FLOR.

FLORENTIÆ, MDCCI.

Apud Petrum Martini Archiepiscopalem Typographum.

SUPERIORUM PERMISSU.

SERENISSIME PRINCEPS.

NON ego nunc in ſinum ſplendoris, ac Nominis tui has Theſes deferrem, SERENISS. PRINCEPS, niſi, qui procul arceor amplitudinis reverentia, fiducia patrocinij revocarer. Quanta enim tutela dignaberis literarios labores, mutua remuneratione à

Te illustratos, teque illustrantes! Etenim cum literis fœdus inijsse videris, quo, & illis præsens faveas, & tibi illę inter Heroas æternum locum constituant, constituerent autem, nisi iam pridem esses satis per tuas virtutes immortalitatem consequutus. Sed, quæ Tibi prodesse non possunt ad gloriam, vis Etruriæ tuæ prodesse ad ornamentum; Hinc magna simul complecteris, & omnis ingenia, & fortunæ iniquitatem. quam ferunt tua liberalitate corrigis. Sed hæc magna factis maioribus deles. Non satis ad excitandas è Patrum veterno doctrinas putas omnem felici . tuæ fructum literatis debere, & neminem vivere gratis doctum, sed, & calcar admovisti eò validius, quò lucidius. laudationes tuas; adhuc tamen mihi intactum est, quod in tuis erga literas beneficijs maximè eminet: dignaris eruditos labores, non modò commendatione, & plausu, nam hoc humanitati plerumque magnos Principes comitanti pronum, sed & miratione, quod magnis Heroibus difficillimum. Neque verò hæc tua in liberales artes, & disciplinas promerita à me commemorata credas, quasi nunc paria per hoc Philosophiæ munus referre putaverim;

v

nam hoc ipſo non gratus, ſed ingratus fuerim, quaſi per hanc confidentiam non illorum æſtimator, ſed contemptor. Verum illud ſpectavi, ut præſidium mihi tuum confidentius depoſcerem, utpotè, qui omne literarii ſtudii genus ſolitus commendare, Philoſophiam noſtram tueri debeas; ut iudicium de literariis ſtudiis tuum tuearis. Clientela hęc conventum, & pactum quoddam erit utrinque oneroſum, quippe, quod hinc obſequium, illinc pręſidium depaſciſcitur; ſed tamen à Te pręſidium meis Theſibus ſuppeditari; nihil Tibi operoſiùs, quàm, ut approbes, nihil mihi oneroſiùs, quàm, ut gratus perpetuò vivam. Vale.

Sereniſſimę Celſitudinis Tuę.

Humill. Addictiſs. atque Obſequentiſs. Servus
Joannes Victorius Moneglia.

THE-

THESES PHILOSOPHICÆ.

EX LOGICA.

1. Atur Logica Artificialis, hoc est, habitus studio; & exercitatione acquisitus regulativus per regulas certas, & infallibiles operationum nostri intellectus, & est ad alias scientias totales acquirendas solùm moraliter necessaria; Est virtus intellectualis secundùm partem Analytycam, Topicam, & Sophysticam; Est vera scientia simpliciter, & adæquatè practica; Benè dividitur in docentem, & utentem, prima est, quæ dat præcepta quasi in abstracto definiendi, syllogizzandi &c. Secunda est, quæ per sua præcepta actu dirigit operationes intellectus; Habitus autem Logicæ docentis, & habitus Logicè utentis non realiter, sed per intellectum solùm distinguntur.

2. Suppositis varijs Obiecti acceptionibus, & divisionibus, obiectum materiale Logicæ non sunt voces, neque res omnes, neque intellectus, itaut Obiectum attributionis sit, vel voces rectè dispositæ, vel res rectè cognitæ, vel intellectus rectè intelligens, sed Obiectum materiale sunt operationes intellectus, quatenus dirigibiles, Obiectum formale est ipsa rectitudo, & operatio recta est Obiectum attributionis & licèt

 Obie-

Obiectum adæquatum Logicæ sunt omnes tres operationes, asserimus tamen Obiectum principale Logicæ Aristotelicæ esse syllogismum demonstrativum.

3. Entia rationis Logica, ut esse cognitum, esse genus, &c. & universim omnes secundæ intentiones Logicæ non constituuntur formaliter per aliquam relationem fictam, neque per aliquod ens diminutum, atque abusivum, sed sunt denominationes extrinsecæ reales provenientes à formis realibus, scilicet cognitionibus taliter, vel taliter tendentibus in obiecta. Universale Logicum est unum aptum prædicari de pluribus; in ipsa actuali prædicatione retinet universalitatem; rectè dividitur in quinque quasi Species, quæ sunt Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens; hæc quinque prædicabilia benè definiuntur solitis definitionibus, Genus, ut habeat rationem prædicabilis, requirit plures Species saltem possibiles, prædicatur de suis inferioribus per modum totius potestativi, & habet rationem partis actualis componentis unà cum differentia Speciem. Differentia specifica consistit in dissimilitudine essentiali plurium in eodem genere contentorum; rursus dicimus repugnare Speciem inmultiplicabilem. Individuum est, quod de uno tantum prædicatur, potest abstrahi ratio communis ab omnibus individuis in particulari.

4. Voces significant primariò, & immediatè res, secundariò verò, & mediatè conceptus. Veritas formalis est conformitas cognitionis cum obiecto sicuti est in se, datur solùm in actibus iudicativis non reperitur ergo in rebus, neque in sensibus, neque in simplici apprehensione, in quibus tantùm reperitur veritas materialis, & radicalis. Veritas formalis non suscipit magis, & minus, licèt suscipiat falsitas, adeoque una propositio, licet non possit alia verior esse, potest tamen esse falsior, non est adæquatè intrinseca actui vero. Ex duabus propositionibus contradictorijs de futuro contingenti, tàm absoluto, quàm conditionato altera est determinatè vera, & altera determinatè falsa, etiam præscindendo à Divina scientia, & à Divino decreto Actus semel verus non potest transire in falsum, nec è contrario.

5. Di-

5. Discursus est progressus intellectus ab una notitia in aliam; hinc sequitur ad rationem discursus requiri pluralitatem notitiarum, itaut una notitia ab alia inferatur. Discursus includit essentialiter non solum conclusionem, sed etiam præmissas. Syllogismus est oratio, in qua quibusdam positis aliud quid à positis necesse est contingere, eo quod hæc sint. Vis syllogistica fundatur in illis principijs dictum de omni, & dictum de nullo. Positis præmissis, quibus intellectus assensum præstitit, necessitatur, ad assensum conclusionis, tum quoad specificationem, tum quoad exercitium. Demonstratio est syllogismus faciens scire; alia est à priori, alia à posteriori. Demonstratio à priori procedit ex veris, primis immediatis, & notioribus, causisque conclusionis. Datur scientia de novo, quæ non est pura reminiscentia, & definitur cognitio certa, & evidens demonstrans de suo obiecto proprietates per certas demonstrationes. Dividitur in practicam, & speculativam, quæ diversitas desumitur ex fine utriusque. Possunt in eodem intellectu stare simul actus veræ scientiæ, opinionis, & fidei tum divinæ, tum humanæ circa idem obiectum materiale.

EX PHYSICIS.

1. Physica, quæ est vera Scientia speculativa habet pro obiecto attributionis corpus naturale, ut naturale. Principia intrinseca corporis naturalis sunt illa, quæ neque ex alijs, neque ex alterutris, sed ex his omnia fiunt. In fieri corporis naturalis sunt tria, scilicet materia, forma, & eius privatio; In facto esse sunt duo, nimirum Materia, & Forma; Materia prima, quæ est substantia incompleta, definitur positivè, & negativè, positivè sic: Est primum subiectum uniuscuiusque, ex quo fit aliquid cum insit, non secundum accidens, & si aliquid corrumpitur in hoc abibit ultimum; Negativè definitur, quod per se ipsam neque est quid, neque quantum, neque quale, neque aliquid aliud, neque negationes horum, sed id, de quo omnia prædicantur, est ingenerabilis, & incorruptibilis, est pura potentia physica, non metaphysica, quia includit actum

actum entitativum; Habet propriam existentiam, per quam saltem inadæquatè existit, præscindendo ab existentia formæ, & licèt materia prima non possit naturaliter existere spoliata omni forma substantiali, supernaturaliter tamen potest; Appetit appetitu innato omnes formas, non quidem appetitu simultatis, sed simultatè appetitus. Hic appetitus est indistinctus à materia; & est appetitus æqualis ad formas inæquales. Necessitas materiæ primæ colligitur ex conceptu quidditativo transmutationis substantialis, & ex universalissima inductione in cœteris mutationibus, tum naturalibus, cum artificialibus.

2. Forma substantialis definitur communiter: Ratio ipsius quidquid erat esse rei; Formæ materiales educuntur de potentia materiæ; Formæ spirituales sicut non sustentantur à materia, ita nec in illius potentia continentur, nec ex illa educuntur, sed creantur à Deo. Falsissima est, imò periculosa in fide sententia Athomistarum negantium omnes formas substantiales, excepta anima rationali, & omnia accidentia physica distincta à substantia, & motu locali corporum, & constituentium omnes mutationes substantiales, & accidentales mutationes per meram Athomorum diversimodè figuratarum combinationem. Dantur igitur in compositis naturalibus, præter formas accidentales formæ etiam substantiales, quæ sunt veræ substantiæ incompletæ; & partes compositi actuantes materiam, cum qua constituunt substantiam completam.

Forma licèt sit pars principalior compositi tamen non est tota illius quidditas in eodem vivente non dantur simul, præter formam totalem aliæ formæ, vel corporeitatis, vel partiales, adeoque Caro, Os, Cor, &c. solum materialiter, & non formaliter differunt. Privatio formæ subsequentis est principium per se fieri corporis naturalis, compositum præter materiam, & formam includit unionem, quæ nectit utrumque extremum. Hæc unio est modus substantialis superadditus materiæ, & formæ essentialiter requisitus ad constituendum unum compositum, in quo unica tantum datur unio recepta in materia. Non distinguitur realiter compositum à suis partibus collectivè sumptis.

3. Na-

3. Natura definitur : Principium, & Causa, motus, & quietis eius, in quo est primo, & per se, & non secundum accidens; Ars dicitur naturæ imitatrix, quia applicando activa passivis producere potest plures effectus naturales; Ars Chymica directivè concurrens verum aurum efficiens repugnat moraliter, non physicè; Causa est principium determinans cum virtute adesse aliquid; Alia est materialis, alia formalis, alia efficiens, alia finalis. Negamus in causis efficientibus mutuam causalitatem, & admittimus posse supernaturaliter eumdem numero effectum pendere a duplici causa totali. Causa ad hoc ut agat indiget conditionibus requisitis ad agendum, scilicet, ut detur approximatio, dissimilitudo, & distinctio inter agens, & passum; Negamus actionem in distans naturaliter loquendo, & actionem similis in simile in qualitatibus corruptivis.

4. Actio, quæ definitur : Actus huius ab hoc non distinguitur realiter à passione, quæ definitur : Actus huius in hoc; Probabilius est actionem recipi in passo. Causa finalis est illa, cuius gratia cœtera fiunt; Virtus causæ finalis est sola bonitas appræhensa vera, vel apparens ipsius finis. Sola agentia intellectualia agunt formaliter propter finem. Substantia producitur immediatè ab accidentibus, tamquam à causa instrumentali.

5. Deus immediatè, & necessariò concurrit ad omnes, & singulos effectus causarum secundarum; Hic concursus Dei non est physica prædeterminatio, quæ multiplici ex capite repugnat; & præsertim ex eo, quod non cohæreat cum libero arbitrio, & repugnet potentiæ resistendi, & dissentiendi, faciatque Deum authorem peccati (quæ tamen non censoriè dicimus, sed illativè) ad quod Deus nullomodo prædeterminat voluntatem creatam etiamsi peccatum consideretur secundum esse materiale; Per hoc tamen non negamus, imò asserimus Deum prædefinire actus bonos creaturæ; Est igitur concursus Dei in actu primo cum causis secundis exhibitio Omni potentiæ indifferentis; In actu verò secundo est ipsa actio, qua Deus, & creatura indivisibiliter agunt.

6. Motus, qui est præcipua proprietas corporis naturalis, defini-

finitur: Actus entis in potentia, prout in potentiâ, quæ definitio convenit successivis, & instantaneis motibus. Dividitur motus in motum generationis, alterationis, augmentationis, & in motum localem. Generatio est mutatio totius in totum nullo sensibili remanente, ut subiecto eodem; eius terminus formalis est sola unio. Subiectum inhæsionis accidentium materialium non est totum compositum, sed materia prima, in qua recipiuntur mediante quantitate; Hinc negamus fieri resolutionem usque ad materiam primam in generatione substantiali. Alteratio corruptiva est mutatio in qualitatibus contrarijs; aut medijs manente eodem subiecto sensibili; est motus successivus, & continuus; Intensio qualitatis alterativæ fit per additionem gradus homogenei ad gradum in eadem parte subiecti.

7. Locus physicus est superficies prima corporis continentis immobilis; Præter locum extrinsecum datur etiam locus intrinsecus, seu ubi modaliter distinctum à loco extrinseco, & Corpore locato; Per hoc ubi res est formaliter in loco, & per idem determinatur ad hoc ut sit potiùs in uno, quàm in alio loco. Supernaturaliter non implicat penetratio corporum, licèt repugnet naturaliter; potest idem corpus de potentia Dei absoluta esse in pluribus locis non solum definitivè, sed etiam circumscriptivè, non potest tamen replicari ipsum ubi. Non potest dari creatura, quæ sit, & nullibi sit.

8. Vacuum philosophicè consideratum est locus realis carens corpore contento; repugnat naturaliter, plura experimenta, quæ afferuntur a nonnullis ad probandum dari naturaliter vacuum non probant intentum, & in specie experimentum præclarissimi Mathematici Evangelistæ Torricelli de Barometris, seu Vitreis Fistulis cum Hydragiro non probat in segmento extante, seu parte relicta à Mercurio descendente usque ad certam mensuram esse vacuum; adeoque egregiè allucinantur illi, qui dicunt esse demonstrationem ocularem loci sine locato in prædicto segmento extante Barometri, immò reponimus esse demonstrationem ocularem loci cum locato.

9. Rursus machina Pneumatica Roberti Boyle, neque probat fieri vacuum in recipiente, quod est vas vitreum, negamus

gamus enim totum aerem recipientis deducto pluries embolo, commeare in Anthlyam, attenuatur quidem aer in tali casu, totus non extrahitur; ex tali autem aeris attenuatione sequitur ut non possit deservire animalium respirationi; dum autem animal in recipiente positum resp rare nequeat, mirum non est si intereat, idem dicimus de cœteris Phœnomenis, quæ succedunt in prædictis experimentis non probari ex illis fieri vacuum. Natura igitur, quæ maximè abhorret à vacuo, utitur tamquam instrumentis vi elastica corporum, virtute trahente embolum in Anthlijs, aeris pressione, tensione, gravitate, (si verè gravitet) levitate, rarefactione, & densitate corporum ad impediendum vacuum; Cum toto hoc tamen asserimus præsertim contra Chartesium per Divinam Omnipotentiam posse fieri vacuum, & in tali casu posest fieri motus gravium, & levium, alijque motus, dummodo non fiat nova corporum disiunctio.

10. Tempus est mensura, seu numerus motus secundum prius, & posterius; præter tempus extrinsecum datur etiam intrinsecum, scilicet duratio, quæ est modus superadditus determinativus rei, ut hoc potiùs quàm alio tempore duret, Implicat creatura, quæ sit, & nunquam sit.

11. Admisso infinito synchathegorematico negamus omne infinitum cathegorematicum creatum, negamus etiam possibilem esse creaturam perfectissimam, qua perfectior sit impossibilis. Negamus etiam creaturam aliquam potuisse esse ab æterno, vel sit permanens, vel successiva.

12. Quantitas est accidens distinctum à re quanta, eius effectus formalis non est extensio localis, aut extensio partium in ordine ad se, aut ratio mensuræ, sed est naturalis impenetrabilitas subiecti, cui inest, cum alio subiecto eodem accidente affecto.

13. Continuum non componitur ex indivisibilibus, sive hæc indivisibilia sint mathematica, ut voluit Zeno, sive sint formaliter indivisibilia, & virtualiter divisibilia, sive indivisibilia divisibiliter locata, quæ alio nomine vocantur puncta inflata, sive sint indivisibilia physica, quæ vocantur minima physica.

14. Pro-

14. Probabilius existimamus cum Aristotele continuum componi ex partibus divisibilibus in infinitum non actu, sed potentia tantum distinctis, & hanc sententiam problematicè tantum propugnamus.

15. Mundus est simpliciter perfectus, & unus; non est animatus; non fuit, nec potuit esse ab æterno. Cœli, seu regiones stellarum sunt liquidæ. Negamus systema Copernicanum, & admittimus Thyconicum. Syderibus fixis inest lux innata. Agunt sydera in hæc inferiora non solum per lucem, sed etiam per alias influentias. Elementa, quæ remanent in mixtis solum virtualiter sunt quatuor, scilicet Terra, Aqua, Aer, & Ignis, & constant ex materia, & forma substantiali distincta à primis qualitatibus. Unicuique elemento conveniunt duæ ex primis qualitatibus una in summo, alia in excellenti; Sunt autem primæ qualitates quatuor, omnes positivæ, & activæ, nimirum Calor, Frigus, Humiditas, & Siccitas. Virtutes motrices elementorum sunt distinctæ à substantia ipsorum elementorum, & à combinatione, & temperamento primarum qualitatum, & sunt qualitates positivæ. Elementa in proprijs locis non gravitant, neque levitant.

16. Anima benè definitur actus primus corporis organici physici potentia vitam habentis. Conceptus vitæ in actu secundo est perfectio simpliciter simplex, & prædicatur univocè de Deo, & creaturis. Non dantur in eodem vivente, nec simul, nec successivè plures animæ, sed solùm unica anima, quæ est principium plurium operationum vitalium; Partes fluidæ, & humores non sunt animati; partes verò, quæ vivunt in actu secundo, ut Organa, Caro, Nervi, Pili, Ungues, &c. animantur. Omnes animæ præter rationales sunt materiales, adeoque divisibiles. Potentiæ animæ nec inter se, nec ab anima distinguuntur realiter.

17. Potentiæ animæ vegetativæ sunt nutritiva, augumentativa, & generativa. Est verissima sententia de circulatione sanguinis in corpore animalis. Potentiæ animæ sensitivæ sunt sensus, tum interni, tum externi. Dantur species impressæ non solum in potentia visiva, sed etiam in alijs sensibus. Vi-

sio fit

sio fit per introsusceptionem specierum non per extramissionem radiorum. Lux est qualitas physica, & non sunt corpuscula evibrata à Sole, stellis, vel alio corpore luminoso, ut falsò imaginantur nonnulli; Præter colores apparentes, & transeuntes, dantur etiam colores reales, & permanentes. Fit visio in Retina. Allucinantur ergo aliqui Atomistæ docentes nullum alium dari sensum in animali præter tactum, qui prout magis, vel minus acutus diversimodè nominatur nunc oculus, nunc auris, &c. sensationes verò aliud non esse, quam titillationes, seu vellicationes atomorum sensibus occurrentium, qui solum ratione diversatum vellicationum, quas percipiunt diversificantur inter se. Anima rationalis est forma informans corpus humanum; est immaterialis, indivisibilis, & immortalis; habet anima rationalis duplicem statum, alium in corpore, alium extra corpus, utrumque tamen illi connaturalem.

EX METAPHYSICIS.

1. Metaphysica, quæ est scientia speculativa, habet pro obiecto adæquato ens reale; quod ens reale benè explicatur, quod sit illud, cui non repugnat existere physicè; perfectè præscindit à suis differentijs, & differentiæ ab ente; adeoque conceptus entis respectu Dei, & creaturæ, substantiæ, & accidentis est univocus. Possibilitas actualis alterius mundi non est aliquid physicè existens intrinsecum mundo possibili, & à Deo contradistinctum, quocumque modo vocetur, sive ens diminutum, sive ens abusivum, neque talis possibilitas est sola denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei potente alium mundum creare, sed est possibilitas intrinseca, quæ consistit in hoc, quod si alter mundus existeret, non sequerentur duo contradictoria. Potest intellectus cùm creatus, tum increatus facere ens rationis metaphysicum, & concipere impossibile, quod ens rationis definitur esse illud, quod tantum habet esse obiectivè in intellectu. Negationes obiectivæ sumptæ formaliter non identificantur cum ente positivo, neque sunt aliquid à parte rei, quod dicatur ens negativum, sed

ſed propriè loquendo nihil ſunt independenter ab intellectu. Eſſentia in rebus creatis non diſtinguitur ab exiſtentia. Attributa entis ſunt tria ſcilicet unum, verum, & bonum. Unitas in abſtracto eſt negatio diviſionis; ſuperaddit ſupra ens negationem.

2. Unitas alia eſt univerſalis, alia numerica, ſeu individualis. Univerſale metaphyſicum eſt unum aptum eſſe in multis; non datur à parte rei, nec in ſingularibus, nec extra ſingularia, neque in Ideis Platonicis, ſed ſolum in intellectu creato, à quo ſolo fit per cognitionem directam, & præciſivam, non obiectivè, ſed formaliter. Principium individuationis, ſeu unitatis numericæ non deſumitur à materia, vel per ordinem ad ipſam, neque per ordinem ad circunſtantias materiales, ſed eſt ipſa entitas cuiuslibet entis ſingularis. Identitas realis eſt ſumma unitas extremorum, qua maior dari non poteſt, dicens ipſorum conſenſum in omni omninò perfectione cum mutua affirmabilitate in recto. Diſtinctio verò eſt vera extremorum de ſe invicem negabilitas in recto.

3. Inter gradus metaphyſicos realiter identificatus nulla datur diſtinctio media inter realem propriè dictam, & rationis. Negamus etiam in creaturis omnem diſtinctionem virtualem, vel ſit extrinſeca, vel intrinſeca, quæ ſit capacitas ex parte obiecti ad ſuſtinenda prædicata contradictoria; ſolum igitur agnoſcimus inter prædictos gradus diſtinctionem rationis ratiocinatæ. Hinc negamus præciſionem obiectivam. Denique ens reale benè dividitur in decem prædicamenta, quæ ſunt; Subſtantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Paſſio, Quando, Ubi, Situs, Habitus. Subſtantiæ conceptus benè explicatur per hoc quod ſit principium per ſe ſubſiſtendi, & alijs ſubſtandi. Dividitur in primam, & ſecundam, hoc eſt in ſingularem, & univerſalem. Relatio alia eſt prædicamentalis, alia tranſcendentalis; prædicamentalis non conſiſtit in ſolo fundamento, nec in ſola ratione fundandi, nec eſt entitas modalis diſtincta à termino, fundamento, & ratione fundandi, ſed conſtituitur formaliter per utrumque extremum poſita ratione fundandi. Nec datur adæquatè ad terminum non exiſtentem.

LAUS DEO.